herpy

GEKONY

Blue-tailed day gecko

Phelsuma cepediana

Phelsuma cepediana to średniej wielkości, jasnozielony gekon dzienny z Mauritiusa, u którego samiec ma wyraźnie niebieski grzbiet i ogon z ciemnoczerwonymi plamami i kreskami. Wymaga wysokiego, ciepłego i wilgotnego terrarium z oświetleniem UVB i jest tak terytorialny, że najlepiej trzymać go pojedynczo albo jako starannie obserwowaną parę.

Rodzina: Gekkonidae Dawna nazwa: *Phelsuma cepedianum*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**10-14 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**30 × 30 × 45 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-27 °C**
Miejsce wygrzewania	**32 °C**
Temperatura w nocy	**18-23 °C**
Wilgotność	**60-70%**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Owady, owoce, nektar i gotowa karma**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**12-14 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**40-45 dni** przy 28 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Phelsuma cepediana to średniej wielkości gekon dzienny, który jako dorosły osiąga 10-14 cm długości razem z ogonem. Samica jest zwykle nieco mniejsza od samca. Barwa podstawowa jest jasnozielona lub niebieskawozielona, a wzdłuż boku grzbietu zawsze biegnie pręga, choć może być przerwana. Od nozdrza do barku ciągnie się czerwona kreska.

Najbardziej rzuca się w oczy samiec. Jego grzbiet jest wyraźnie niebieski i pokryty ciemnoczerwonymi plamami i kreskami, ogon jest głęboko niebieski, a niebieską barwę widać też na pysku. Samicy brakuje tego wyraźnego niebieskiego koloru. Ma zielony grzbiet z rdzawymi plamami. Samce rozpoznaje się po porach między tylnymi nogami, których samice nie mają.

Gatunek opisano na początku XIX wieku i z czasem nosił kilka nazw naukowych, między innymi *Phelsuma cepedianum*. Zalicza się go do tej samej grupy co *Phelsuma modesta*. Podobnie jak pozostałe gekony z tej rodziny nie ma ruchomych powiek.

To temperament sprawia, że gatunek jest wyzwaniem. *P. cepediana* jest agresywna zarówno wobec osobników własnego gatunku, jak i innych gekonów dziennych. W niewoli, gdzie samica nie może uciec, samiec może ją poważnie zranić. Dlatego zwierzęta najlepiej trzymać pojedynczo, a pary trzeba obserwować. Samce są poszukiwane ze względu na ubarwienie, a wszystkie zwierzęta w handlu powinny pochodzić z hodowli w niewoli.

Występowanie i środowisko

Phelsuma cepediana występuje naturalnie na Mauritiusie na Oceanie Indyjskim i jest szeroko rozpowszechniona na wyspie. Jako lokalizację typową podaje się Mauritius.

Gatunek został introdukowany na Rodrigues, a z Madagaskaru znane są pojedyncze niepotwierdzone stwierdzenia, m.in. w okolicach Ivoloiny, dokąd został prawdopodobnie zawleczony z Mauritiusa. Stanowiska poza Mauritiusem na mapie nie należą więc do pierwotnego zasięgu gatunku.

> **Naturalny zasięg:** Mauritius.

ŚRODOWISKO

Phelsuma cepediana żyje w ciepłym i wilgotnym otoczeniu i przebywa na drzewach i krzewach, zwłaszcza tych, które owocują lub kwitną, np. na palmach kokosowych, bananowcach i papajach. Jest aktywna w dzień i szuka pożywienia w listowiu w ciągu dnia. Aby ukryć się przed wrogami, często chowa się w gęstych kępach pandanów (*Pandanus*).

Może też żyć w przydomowych ogrodach, jeśli są obficie podlewane i gęsto obsadzone oraz leżą w pobliżu drzew, które przez cały rok owocują lub kwitną. Terenów rolniczych natomiast najwyraźniej nie jest w stanie zasiedlić.

P. cepediana żywi się owadami i innymi bezkręgowcami, ale zlizuje też dojrzały, słodki miąższ owoców, pyłek i nektar. Kwiaty pnącza *Roussea simplex*, które rośnie wyłącznie w górach Mauritiusa i jest obecnie krytycznie zagrożone, są zapylane wyłącznie przez tego gekona, który rozsiewa też nasiona rośliny wraz z odchodami. Wysokość nad poziomem morza oraz sezonowe wahania temperatury i opadów nie zostały dla tego gatunku udokumentowane.

Hodowla

TERRARIUM

Pojedynczego osobnika *Phelsuma cepediana* można trzymać w szklanym terrarium o wymiarach 30 × 30 × 45 cm (długość × szerokość × wysokość). Para może mieszkać i rozmnażać się w terrarium tej samej wielkości, ale w większym ma więcej spokoju. Wysokość jest ważniejsza niż powierzchnia dna, ponieważ gatunek żyje wysoko w roślinności.

Zdecydowanie zaleca się aranżację bioaktywną z żywymi roślinami, skoczogonkami i prosionkami. Zastosuj podłoże, które utrzymuje wilgoć i może podtrzymać rośliny. Zapewnij mnóstwo miejsc do wspinaczki z kory korkowej, gałęzi i bambusa na różnych wysokościach i w różnych kierunkach, tak aby zwierzę mogło oddalić się od drugiego osobnika. Rośliny o dużych liściach dają kryjówki i podnoszą wilgotność powietrza.

Terrarium musi być wilgotne, ale dobrze wentylowane, w przeciwnym razie powietrze staje się zastałe i pojawia się pleśń. Uszczelnij wszystkie szczeliny, w których małe zwierzę mogłoby utknąć. Nocą w terrarium musi być ciemno, ponieważ sztuczne światło sprawia, że zwierzęta zmieniają zachowanie i stają się aktywne po zmroku.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

Dla *Phelsuma cepediana* temperatura w terrarium powinna wynosić w dzień 24-27 °C, a miejsce do wygrzewania tuż pod lampą punktową, o temperaturze około 32 °C, pozwala zwierzęciu się ogrzać. W nocy powinno być 18-23 °C. Mierz temperaturę termometrem cyfrowym, zarówno w miejscu wygrzewania, jak i na dole.

Zadbaj o to, by zwierzę mogło oddalić się od ciepła i zejść do chłodniejszej strefy. Lampy grzewcze nie powinny nagrzewać całego terrarium. Termostat lub ściemniacz na lampie zapewnia bardziej wyrównany klimat i zmniejsza ryzyko przegrzania małego terrarium.

Doświadczeń z tym gatunkiem w niewoli jest niewiele, więc obserwuj zwierzę: osobnik, który siedzi blisko źródła ciepła z otwartym pyskiem, jest przegrzany, a osobnik, który siedzi skulony i bierny, może być wychłodzony.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza dla *Phelsuma cepediana* powinna wynosić 60-70 %, najlepiej ze zmianami w ciągu doby, tak aby rośliny i podłoże mogły nieco przeschnąć. Zraszaj terrarium codziennie, tak aby na szybach, liściach i wystroju osadzała się rosa, bo zwierzę pije krople. Higrometr cyfrowy pokaże, czy poziom się utrzymuje.

Miska z wodą nie jest konieczna, jeśli terrarium jest regularnie zraszane, ale może stać jako dodatkowe źródło wody. Miska nie zastępuje codziennego zraszania. Powinna być płytka, aby młode i owady się nie potopiły.

Żywe rośliny pomagają utrzymać stabilną wilgotność i tworzą wilgotne mikroklimaty. Stale mokre warunki sprzyjają natomiast pleśni i problemom skórnym, dlatego dobra wentylacja jest ważna.

OŚWIETLENIE I UVB

Phelsuma cepediana jest aktywna w dzień i korzysta z oświetlenia wysokiej jakości. Zastosuj świetlówkę UVB o mocy 5,0, np. świetlówkę T5, zamontowaną nad jedną stroną terrarium, tak aby zwierzę mogło wybierać między światłem a cieniem (strefa Fergusona 2 to rozsądne oszacowanie). Świetlówka światła dziennego i mała halogenowa lampa punktowa jako miejsce do wygrzewania dają naturalne światło, w którym barwy w pełni się prezentują.

Pokrewne gekony dzienne trzyma się też bez UVB, podając im w zamian więcej wapnia i witaminy D3 w pokarmie, ale dla gatunku tak aktywnego w dzień świetlówka UVB jest bezpiecznym rozwiązaniem.

Światło powinno być włączone około 14 godzin latem i mniej więcej 10 godzin zimą, najlepiej sterowane programatorem czasowym. Nie stosuj oświetlenia nocnego. Długość dnia zaczerpnięto od *Phelsuma laticauda*.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Phelsuma cepediana zjada zarówno owady, jak i owoce. W niewoli dobrze się rozwija na połączeniu gotowej karmy dla gekonów dziennych i żywych owadów karmowych. Gotową karmę rozrabia się na gęstą papkę i podaje w małej miseczce zamontowanej wysoko, ponieważ zwierzę żyje na drzewach. Można do niej domieszać przecier owocowy bez dodatku cukru.

Żywe owady podawaj kilka razy w tygodniu. Młode mogą dostawać małe świerszcze (około 3 mm) lub muszki owocowe, dopóki nie urosną na tyle, by jeść nieco większe świerszcze (około 6 mm). Większe osobniki mogą dostawać karaczany i larwy czarnej muchy żołnierskiej, które trzeba podawać w miseczce, aby nie uciekły. Larwy barciaka, drewnojady i małe larwy zawisaka to przysmaki, które należy podawać tylko od czasu do czasu. W bardzo małych ilościach jako przysmak można też stosować miód.

Oprószaj owady wapniem i preparatem multiwitaminowym. Owady karmowe same muszą być dobrze odżywione, zanim dostanie je gekon. Nie podawaj więcej suplementów, niż podano na opakowaniu, bo przedawkowanie jest problemem u małych gadów. Samice składające jaja muszą dostawać dużo wapnia i pokarmu, aby młode otrzymały w jaju dość składników odżywczych.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Phelsuma cepediana jest terytorialna i może być agresywna zarówno wobec własnego gatunku, jak i innych gekonów dziennych. Dlatego trzymaj ją pojedynczo albo jako starannie dobraną parę. Nigdy nie trzymaj razem dwóch samców. Grupy nie zostały sprawdzone i nie można ich polecić.

Połącz parę w czystym terrarium, w którym żadne z nich wcześniej nie mieszkało, tak aby był to teren neutralny. Dobre oznaki to kiwanie i potrząsanie głową oraz to, że samica pozwala samcowi chwycić się zębami za kark podczas kopulacji. Gonienie, odtrącanie i ataki są oznakami agresji. W najgorszym razie samiec może poważnie zranić samicę, więc rozdziel zwierzęta natychmiast, gdy pojawi się niepokój. Nie każdą parę da się trzymać razem.

Gatunek nadaje się do obserwowania, a nie do brania do ręki. Daj nowo zakupionym zwierzętom czas na aklimatyzację i sprawdź je pod kątem pasożytów i urazów.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

U *Phelsuma cepediana* samce rozpoznaje się po porach między tylnymi nogami, których samice nie mają. Samce są ponadto wyraźniej ubarwione, z niebieskim grzbietem i głęboko niebieskim ogonem, podczas gdy samica ma zielony grzbiet z rdzawymi plamami. Samica jest zwykle nieco mniejsza od samca.

Wiek osiągania dojrzałości płciowej nie został dla tego gatunku udokumentowany. Podane tu dane zaczerpnięto od *Phelsuma laticauda*, która dojrzewa płciowo w wieku około 9 miesięcy, ale do rozrodu powinna być dopuszczana dopiero w wieku 12-14 miesięcy. To samo jest rozsądną zasadą dla *P. cepediana*.

GODY I KOPULACJA

Rozród *Phelsuma cepediana* nie został szczegółowo opisany, więc wiele z poniższych informacji zaczerpnięto od *P. laticauda* i innych gekonów dziennych. Połącz samca i samicę w czystym, neutralnym terrarium i uważnie ich obserwuj. Kiwanie i potrząsanie głową to dobry znak, ale gonienie i ataki oznaczają, że trzeba je rozdzielić.

Zimowy okres spoczynku może pomóc samicy odzyskać siły. Obniż temperaturę o kilka stopni i skróć długość dnia z około 14 do 10 godzin. Gdy dni znów stają się dłuższe i cieplejsze, zwierzęta zaczynają się rozmnażać. Jeśli samica ma niedowagę lub jest chora, kopulację należy odłożyć.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica *Phelsuma cepediana* składa zwykle dwa jaja naraz i w sezonie lęgowym może składać nowe zniesienie co trzy do czterech tygodni. Jaja są zwykle luźne i nieprzyklejone. Samica wybiera miejsce, które uważa za bezpieczne, i może też składać jaja w bambusowej rurce do składania jaj, z której gatunek chętnie korzysta.

W okresie składania jaj samica musi dostawać dobrą dietę z dużą ilością wapnia i mieć spokój podczas składania. Jaja można przenieść do inkubatora, ale pamiętaj o zachowaniu ich pierwotnego ułożenia. Dorosłe osobniki mogą zjadać świeżo wyklute młode, dlatego najlepiej przenieść jaja.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

INKUBACJA

Jaja *Phelsuma cepediana* umieszcza się w małym pojemniku z otworami wentylacyjnymi na wilgotnym, ale nie mokrym podłożu z wermikulitu, perlitu lub torfowca. Wilgotność w pojemniku powinna wynosić około 60 %. Jaja nie mogą się toczyć, a pojemnik wstawia się do inkubatora, w którym utrzymuje się stabilną temperaturę.

W temperaturze 28 °C wyklucie następuje po 40-45 dniach. Wyższa temperatura przyspiesza rozwój, a niższa go spowalnia. Dane dotyczące zależnego od temperatury stosunku płci pochodzą od *P. laticauda*: 28 °C i więcej daje najwięcej samców, 27 °C i mniej najwięcej samic, a pomiędzy wykluwają się osobniki obu płci. Wszystkie gatunki z tego rodzaju mają temperaturową determinację płci, więc stabilny inkubator jest ważny. Granice dla *P. cepediana* nie są znane.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode *Phelsuma cepediana* mają po wykluciu około 4 cm długości. Powinny trafić do małego terrarium z roślinami, gałęziami i wysoką wilgotnością. Przez pierwszy okres możesz trzymać dwa młode razem, ale trzeba je rozdzielić w ciągu pierwszego miesiąca, zanim zacznie się niepokój.

Młode żywią się świeżo wyklutymi świerszczami, muszkami owocowymi i przecierem owocowym. Odżywianie ma kluczowe znaczenie, więc owady karmowe same muszą być dobrze karmione, a cały pokarm oprósza się wapniem i witaminami. Karm codziennie przez pierwsze trzy miesiące, tak jak zaleca się w przypadku *P. laticauda*. Wiele młodych ginie w pierwszych dniach, jeśli matka nie otrzymała dość składników odżywczych do jaja.

Zdrowie i częste błędy

Udokumentowanych doświadczeń z *Phelsuma cepediana* w niewoli jest niewiele, więc poniższa lista opiera się na doświadczeniach z gekonami dziennymi w ogóle:

- Agresja między zwierzętami. Samice i samce mogą się nawzajem poważnie pogryźć. Rozdziel zwierzęta, gdy tylko pojawi się niepokój.
- Niedobór wapnia i witaminy D3, który powoduje miękkie kości i drżenie. Oprószaj owady i zapewnij UVB.
- Zbyt niska wilgotność, która powoduje odwodnienie i problemy skórne, albo zbyt mokre warunki bez wentylacji, które sprzyjają pleśni.
- Uszkodzenia oczu, jeśli lampa UVB jest zbyt blisko zwierzęcia.

- Zakleszczenie w szczelinach tła i wystroju. Zamknij małe otwory.

Udaj się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, przestaje jeść albo siedzi osowiałe i apatyczne.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.